

2019-Ը ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԿՈՄԻՏԱՍՅԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ

ԴՐՎԱԳՆԵՐ՝ ՃԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ՈՐԲԱՆՆԱՍ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

Յեղասպանության տարիներին թունանյանի գործունեության ոլորտներից մեկն էլ դրբերի խնամքն էր: 1915թ. հունիսի 29-ից նա Էջմիածնի դժոխքում էր: Եթե այդ որբերի թիվը 500 էր. ապա **օգոստոսի 14-ին անցնում է երեք հազարից եւ «նոր որբանոց է բացվում բաց օդում»(10, 229)**, երեխաների մի մասին գրողը տեղավորում է գյուղի տներում: Ուսումնական տարին հետաձգվել էր. ճեմարանի մի մասն էլ վերածվել էր հիվանդանոցի (Թունանյանի ընտանիքի նամակահին, էջ էջ 72): Բացվում է բուժարան (ամբուլատորիա), 5 հիվանդանոց 500 մահճակալով եւ որբանոց՝ 3000 երեխայի համար: Նրանց բոլորի համար նախատեսվում էր օրական ընդամենը 8 կիլոգրամ ալյուր եւ տաք կերակուր:

Որբաշխարհում գրողն աշխատում ու տառապում էր ապրելու խնդրանքների ու աղերսների, թշվառության ծովում, մղձավանջային իրականության մեջ: Որբերը նրան հայրիկ էին կանչում. «Երեխաներից ոմանք այնպես են սովորել,- գրում է բանաստեղծը,- որ ճաշից հետո էլ փեշերս բռնում են - հայրիկ, ես որբ եմ, խեղճ եմ, նա հեր ունի, նա մեր...» (8, 408, 409):

Որբուկ **Խաչատուրի** մասին գրողի օրագրում կարդում ենք՝ ինչպես նա գլուխը դրած եղբոր գոգին մահացել է: Թունանյանը մոտենում է, ողջ մնացած եղբայրը շտապում է ասել՝ «Հայրներս Բերկյանի գարկվեց - մարմերս մեռավ - մեներ որբ ենք, նա հեր ունի, նա մեր... ես քու ախպե՞րն է - ուզեցինք վեր

կացնել, մեռած էր - կանչեց, կանչեց - իրեն հեռացրինք» (8, 409): Աշխարհում միակ հարազատին կորցրած փոքրիկ երեխան կանչում է եղբորը՝ «**Օ՜ո Խաչո, Խաչո**», եւ բանաստեղծը հազիվ է կարողանում հեռացնել ու մխիթարանքի խոսքեր գտնել, աշխատակիցները ստիպված նաեւ խաբում են. «Կգա, կգա, նրան էլ կբերենք» (8, 409):

Ամեն օր, ամեն ժամ գրողն ականատես էր լինում սահմանակցուցիչ տեսարանների, հիվանդությունների, համաճարակի, թաղումների հետ կապված բազմաթիվ խոչընդոտների: Անձամբ էր զբաղվում այդ երեխաներին կերակրելու, լողացնելու, հագցնելու, եռացրած ջուրն ապահովելու, նրանց մազերը խուզելու հարցերով, նույնիսկ նրանց հագուստի համար կոճի թել հայթայթելու գործով. Որբեր էր ընդունում ու խնամում, կազմակերպում նրանց փոխադրումը մի որբանոցից մեկ այլ որբանոց, զբաղվում էր տիֆ, սեւ ծաղիկ, դիզենտերիա եւ այլ հիվանդությունների դեմազատմամբ, երեխաներին եռացրած ջրով, հացով ապահովելու, իսկ որ ամենասարսափելին էր, նրանց թաղման հարցերով: **Գուրգեն Մահարին** վկայում է. «ամեն առավոտ... **մեռելատար ֆուրգունների**» կողքին Յովի.Թունանյանի ներկայության մասին («Բանվոր» թերթ, Լենինական, 1930, ապրիլի 13, թիվ 83, էջ 3): **Գթոթյան քոյրերից մեկը** պատմում է, որ ամեն օր եղբորը լծված սայլով քաղցրի փողոցներում էր նրա մերձակայքում որբ, սովակար, տիֆով հիվանդ անաստան երեխաների էին

փնտրում՝ որբանոց տեղափոխելու նպատակով. «Այդ օրն ինձ հետ էր Յովի. Թունանյանը... Մի արտի մտով անցնելիս նա սայլապանին խնդրեց, որ կանգնի, ու ինձ ցույց տվեց արտի մեջ: Գնացի: Կմախքացած երեխա էր, արտի մեջ նստած: Ինձ չնայեց: Բոլորովին հյուժված էր, մահվան մոտ: Մեքենան ձեռքիս մոտեցա, որ գլուխը խուզեմ, ու սարսափեցի: Ամբողջ ոջիլ էր՝ մազերին, հագուստին: Վխտում էին: Ազատ տեղ չկար: Այնպիսի զգվանք զգացի, որ ետ դարձա... Թունանյանը հարցական նայեց:

- Չեմ կարող, պարոն Թունանյան, անհամար է:

...Թունանյանը, թե՛

- Հա, հասկանում եմ: Տուր մեքենան: Առավ ու մտավ արտը: **Խուզեց երեխայի գլուխը, հետո գրկեց, բերեց դրեց սայլի մեջ**» (Ռաֆայել Իշխանյան, «Իրական պատմություններ առանց գունազարդման», «Գարուն», 1986, էջ 73): Այդ պահին բանաստեղծը փրկեց եւս մի հայ մանկակ կյանք՝ նախ՝ նկատելով նրան, ապա որբանոց տեղափոխելով:

Էջմիածնում պոետի հայրական հոգատարությունը զգաց նաեւ դերասանուհի Մայրամուշ Պարոնիկյանը: Այն ժամանակ դեռ 5-ամյա երեխան, Վանից գաղթելիս, 15 օր շարունակ բռնիկ ոտքերով քայլելով, երբեմն էլ իրենց կովի կրա մատած, հասել էր Վաղարշապատ: Նա ճաքճքած ու վերքերով լի ոտքերով աղբյուրի մոտ ջրի հերթում գրավեց բանաստեղծի ուշադրությունը: Մայրա-

նուշը պատմում է. «Մի մարդ մոտեցավ...ինձ թղթ դրան տվեց ու ասաց.

- Մորդ կասեի, որ սրանով քեզ համար կոշիկ առնի:

Վազեցի մերոնց մոտ... պատմեցի: Հարցրին ո՞վ էր... Ցույց տվեցի: Ասացին՝

- Հովհաննես Թունանյանն է՝ (Նույն տեղում, էջ 74):

Օգոստոսի 29-ին, Նվարդի հետ, բանաստեղծը մեկնում է Երեւան՝ մանկատնից տանելով 125 որբ եւ 43 նորածին «ծծկեր երեխա», քանի որ կրծքի երեխաներին «պահող չկար» (Թունանյանի ընտանիքի նամակահին, էջ 71): Երեւանում կազմակերպվելով ամենափոքրիկների ու նորածինների խնամքը՝ **սեպտեմբերի 1-ին** վերադառնում է (ԹԹՆ, Նոր մյութեր, թղթ. 32). Էջմիածին-մահաստանից արգելվել էր որեւէ մեկին դուրս տանել՝ այլ վայրերում համաճարակից խուսափելու համար: Այսպես գրողը փրկեց եթե ոչ 168 երեխայի, ապա նրանց մեծ մասի կյանքը:

1915թ. Էջմիածնում անցկացրած շուրջ երկու ամսվա ընթացքում աշխատում էր «զիշեր ու ցերեկ», հանգստի հազվադեպ պահերին դժգոհում էր ե՛ւ գաղթական գաճազան կոմիտեներից, ե՛ւ «եղբայրական օգնության կոմիտեից», ե՛ւ տեղի կազմակերպություններից, որ չեն կարողանում գործը լավ կազմակերպել: Վրդովվում էր, երբ պահեստներում տեսնում էր ուտեստեղեն եւ հագուստ, որ ժամանակին ու հասցեագրված

(Շարունակությունը՝ 6-րդ էջում)

ՇՆՈՐՀԱՎՈՐՈՒՄ ԵՆՔ

ՄԻԿՐՈՖՈՆՈՎ ՆԵՐԿԱՅԱՅՎԱԾ ՄԱՐԴԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՉԵՐՄՈՒԹՅՈՒՆ

Էրոսի, Կոտե, Ջամլետ... Մարզաերների համար այդ անուններն էլ բավական են, որպեսզի առանց ազգանունները նշելու, կռահել, թե ում մասին է խոսքը:

հին զվարդիայի կողմից նախագծած արահետով եւ, ինչպես նախկինում, շարունակում է մնալ մարզական իրադարձությունների կենտրոնում: Ըստ երևույթին, մարզական կյանքին այդ հավատարմությունն իր ազդեցության տակ է վերցրել նաեւ նրա առողջ կենսաձեւը, հանդիսանում է նրա առույզության գաղտնիքը, ինչը չսասանեց անգամ ավտովթարը, որի մեջ նա հայտնվեց: Եվ ահա այսօր նա տոնում է իր 75-ամյա հոբելյանը: «Վրաստան» թերթի խմբագրությունը, իր աշխատակիցների եւ ընթերցողների անունից, ի սրտե շնորհավորում է Ջամլետ Խուխաշվիլուն հոբելյանի առթիվ, մաղթում քաջառողջություն, կայտառություն ու առույզություն՝ մարզական հանդիպումների նրա մասնագիտական մեկնաբանությունները լսելու մեծ ցանկությամբ:

Վերոնշյալ եռյակը մարզական մեկնաբանությունը հասցրեց արվեստի մակարդակի եւ մյուս գործընկերների հետ նաեւ նրանց մեծագույն վաստակն էր, որ տարիներ շարունակ մարզասերների, ունկնդիրների գիտակցության մեջ արմատավորվեց բարձր ճաշակ:

Այսօր Ջամլետ Խուխաշվիլին, իր երիտասարդ բարեկամների հետ միասին, միկրոֆոնի շուրջ շարունակում է ընթանալ մարզական մեկնաբանների

ՇՆՈՐՀԱՎՈՐՈՒՄ ԵՆՔ, ՄԵԼՍ ԶԱՆ

Ապրիլի 25-ին Մելս Բոդյանի ծննդյան օրն է: Նա կնճի իր ծննդյան 72 տարին: Ճիշտ է, տարեդարձը հոբելյանական չէ, բայցեւայնպես սրտանց շնորհավորում ենք, մաղթում ենք քաջառողջություն, երկարակյացություն՝ լավ մարդուն, օրինակելի ընտանիքի հորը, արժանապատիվ քաղաքացուն ու ցանկանում նրան հային վայել ապագա:

Սիրելի՛ Մելս, քո անցած ուղին վկայումն է այն բանի, որ իզուր չես ապրել կյանքը: Այն հարուստ է բանիմաց, փորձառու, ծանրակշիռ ու հայրենասեր մարդու իմաստություններ ու նվիրվածությամբ: Դու նշանակալի ավանդ ես ներդրել նաեւ երկու եղբայրական ժողովուրդների բարեկամության ամրապնդման գործում, նրանցից մեկն ես, ով, լինելով Գերագույն խորհրդի պատգամավոր, 1991 թվականի ապրիլի 9-ին, գործընկեր-պատգամավորների հետ միասին, իր ստորագրությամբ վավերացրեց Վրաստանի անկախության հռչակագիրը:

Մենք՝ քո ընկերները, բարեկամներդ քեզ ընկալում ենք որպես կոշտալուծ, սկզբունքային, անբասիր նվիրումը միայն մեծարման ու հարգանքի արժանի:

Հարգարժան Մելս Մարտիրոսի, ապրիլ առողջ, խաղաղ քո տիկնոջ՝ Վանանուշի, զավակներիդ՝ Արմենուհու, Նոդարի ու Արեւիկի, թոռնիկներիդ՝ Նիկայի, Լիլիթի, Անուշի եւ Մելսի հետ՝ Աստծո բարեգութ օրհնությամբ: Դու արժանի ես այդ ամենին:

Լավագույն ցանկություններով ու ջերմ մաղթանքներով քեզ միշտ հարգող ու սիրող ընկեր-բարեկամների անունից՝

Գաբրիել Եղոյան, Արմեն Պապոյան, Դավիթ Հիկվիլաձե:

Նիմոժինդա
Լուսանկարում՝ Վրաստանի նախագահ Սալոմե Ջուրաբիշվիլին եւ Մելս Բոդյանը՝ 2019 թվականի ապրիլի 9-ի՝ Անկախության հռչակագրի ընդունման 30-ամյակին նվիրված ընդունելությանը

ՖԻԶԿՈՒՏՈՒՐԱՅԻ ՀԱՆԳԵՊ ՄԵՓԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆԵՐՈՎ

Ես դպրոցի աստիճաններով դանդաղ իջնում եմ ցած եւ հանկարծ հայտնվում եմ մի գեղեցիկ ու հրապուրիչ պատրանքի մեջ: Շրջապատիս լռությունը բռնկվեց աշակերտների ոգևորիչ աղմկով, եւ քիչ հետո այն մարեց դպրոցի սպորտահիլժում: Ես թակում եմ դուռը եւ՝ մտնում ներս: Աշակերտներն արդեն շարասյուն են կազմել, իսկ ֆիզկուլտուրայի ուսուցիչ ընկեր Քոթոյանը ինձ տեսնելիս արագ ժպտաց, երեսի՝ թիթեղյա ծալքերի նման կարծր կնճիկները դանդաղ բացվեցին, եւ արանքների կաթնագույն սպիտակից դեմքը դարձավ զվարթ ու քաշված:

- Հիմա կասես պատմիր,- ի՞նչ պատմեմ, ինձ գործն է, իսկ գործն առանձնապես խոսել չի պահանջում: Շուտով կտոնեմ 8 տասնամյակս եւ՝ մանկավարժական գործունեությանս 55 տարին:

- Մեծ ընտանիքում եմ մեծացել, աղմկաշատ ու խոսքաշեն: Շաբաթ եւ կիրակի օրերը, ձմեռ թե գարուն, աշակերտների հետ անցկացնում ենք արշավներով ու սպորտային խաղերով: Քայլելու եւ վագրի կիրք ունեմ, իմ սաները հաճույք են ստանում: Այս է երկարակյացության գաղտնիքը: Ջավախեթիում հայտնի մարդ է Նինո-

ծմինդայի մունիցիպալիտետի Հեշտիայի թիվ 1 հանրային դպրոցի ֆիզկուլտուրայի ուսուցիչ Սերգեյ Քոթոյանը:

Նրբանկատ է, ունի մանկավարժական տակտ, գիտակամորեն հիմնավորելի վերաբերմունք: Նրան հարգում են սաները, մանկավարժական կոլեկտիվները:

- Թե՛ տեղական եւ թե՛ հանրապետական մրցումներին մասնակցում եմ հաղթելու ձգտումով: Ամեն մի հաղթանակ մի կաթիլ սեր է սպորտի հանդեպ աշակերտի սրտում: Իմ նպատակն է, որ երեխան մեծանա առողջ, լինի վայելչակազմ, ունենա ու-

ժեղ ու պիրկ մկաններ, կարողանա ցատկել բարձր, վազել արագ, այնպես, ինչպես ես, քնծիծաղով ասում է ուսուցիչը: - Ես միշտ մնում եմ նույնը, ամուր, հաստատուն ու՝ միշտ մարդուն բարեկամ, գրույցի մեջ բաց ու անմիջական խոսքը փակեց ֆիզկուլտուրայի ուսուցիչ ընկեր Քոթոյանը:

Իսկ ես ավելացնում եմ, որ լավ մարդիկ ձգտում են՝ երբեք այս աշխարհից չիե-

ռանալ առանց բարի հետքեր թողնելու, չէ՞ որ ֆիզկուլտուրան հուսալի վահան է, որ պաշտպանում է մեր անձը: Ինչպե՞ս կարող ենք չօգտվել այդ ծառայությունից:

ՀՈՎԿԱՆՆԵՍ ՄԱՐԻԿՅԱՆ

Գ. Հեշտիա

2019-Ը ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԿՈՄԻՏԱՅԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ

ԴՐՎԱԳՆԵՐ՝ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ՈՐԲԱՆՆԱՍ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

(Այկազը՝ 5-րդ էջում)

չէր բաժանվում: **1916թ. օգոստոսին** գրում է. «Անկարելի է պատմել, թե ինչ էր էջմիածինը անցյալ տարի ... եւ ժամանակ էլ ես ե՛լ տեսնում էի, ե՛լ զգում էի դժբախտության եւ թշվառության ահռելիությունը, բայց միայն հեռանալուց հետո, մանավանդ այժմ է, որ չեմ կարողանում... տեսնել... գաղթականներին առհասարակ, բայց մանավանդ նրանց-որբերին: **Տեսնելու համար հսկայական ուժ է հարկավոր**, իսկ ես... շատ եմ... հոգնած ու տկար...» (10, 245):

Անվերջ ավելանում էր պոետին շարունակ անհանգստացնողների բանակը նոր անձանորներով, որոնք դիմում էին անձնական, աշխատանքի տեղավորման եւ օգնության աղերսներով: Ահա միայն մեկը հազարավոր դիմումներից. «... այստեղ անգործ ման կուզամ... Կխնդրեի հանուն մարդասիրության... պաշտոն մը հայթայթել ինձ...» (ԳԱԹ) ԹՖ, թիվ 1125 (8լր):

Թիֆլիսում Թումանյանն էր կորդիմացնում **Յայոց ազգային բյուրոյի** հատկացրած գումարները՝ իբրեւ նպաստ տրամադրում ամեն օր սուևկի պես աճող որբանոցների կառավարիչներին: Յուրաքանչյուր որբին օրական հասնում էին չնչին կոպեկներ, սակայն հասարկությունը անմիջապես տեղեկացվում էր ծախսերի ու նվիրատվությունների մասին: Որոնում էր առանձնապես ընդունակ ու շնորհալի, ստեղծագործող որբերին, որպեսզի դարձնի Գրողների ընկերության որդեգիրներ, ծանոթանում էր երեխաների գեղարվեստական գործերին: Ուշադիր լսելով որբեր Մնացականի, Գրիգորի, Արշակի, Միսակի, Սողոմոնի գեղարվեստական արյունոտ թոթովանքները, տոկոս է տեսնելով, որ երեխաները ստեղծագործության նյութ են դարձնում դիակներ ու հեռվում մնացած շիրիմներ: Երեւոյթը նույնքան գարիտրելի էր, որքան ինքը՝ կոտորածը. «Երգ ես լսում, լսած երգդ արյունոտ»: Սա նույնպես հայոց եղեռնի նույնքան սարսափելի բաղադրիչն էր: Որդեգրման նրա նախաձեռնությունը 1917թ. մայիսի 3-ի ընդհանուր ժողովում հանդիպում է առարկությունների: Սակայն Թումանյանը վստահ է, որ արտակարգ «ժամանակներում կարելի է եւ չղեկավարվել սոսկ կանոնադրությամբ» (ԳԱԹ, ԿԸ Ֆ., թիվ 467): 1917թ. հունիսին որ-

դեգրվում են երեք շնորհալի որբեր՝ Վաղարշակ Երիցյանը (Նորենց), Միհրան Թյուրունջյանը եւ Նորայր Դաբաղյանը: Նրանք բոլորը դառնում են բազմազավակ գրողի որդեգիրները. տարբ երեխաներին ավելանում են եւս երեքը: Գրողն անձամբ էր հոգում նրանց ուսման, հագուստի ու ապրուստի վարձը, գնում էր գիրք ու տետրից սկսած մինչեւ Նոր տարվա նվերներ եւ այն ամենը, ինչի կարիքը, որ ունեին երեխաները: Վարչության ոչ մի անդամ չէր ստանձնում ոչ այդքան ծանր այդ գործերը՝ խնայելու համար ամենաբազմազաղ գրողի այնքան թանկ ժամանակը: Իսկ նա անտրտունջ կատարում էր վարչության հրահանգները. չէ՞ որ ինքն էր խախտել ընկերության կանոնադրությունը:

Տեսնելով գրողի հոգատարությունը որդեգիրների հանդեպ, նրա աջակցությանն էին դիմում հատկապես բազմաթիվ այլ հատկապես **«Շիրանավորի» որբերը: Այսպես, 1917 ղեկնածուների 18-ին այդ որբանոցից գրում են.** «Մեծարգո պ.Յ.Թումանյան... մեր բախտի պատճառով ոչ ոք չեղավ մեզ օգնող... դիմում ենք ձեզ, որ **դուք լինեք մեր բարերարը...** Յույսով ենք, որ մեր խնդիրը չեք մերժի:

Ուսումնաժողով որբեր՝ Գուրգեն Յայրապետյան ու Նշան Դելույան» (ԳԱԹ, ԹՖ, թիվ 1484 (767):

Թումանյանի որդեգիրներից **Միհրան Թյուրունջյանի հուղարկավորության** լուսանկարը եւ նրա թաղման մասին 1920թ. ապրիլի 17-ի մի փաստաթուղթ պահպանվում է գրողի արխիվում: Այդ մասին մյուս որդեգիրը՝ Վաղարշակ Նորենցը, պատմում է. **«Թաղման թավորի մեջ... բարձրանում էր մի հասակ... հայ հասարակության ամենաճանաչված եւ սիրված մարդն էր, նրա միակ ներկայացուցիչը մեր մեջ, որբերի մեջ, որոնք տանում էին թաղելու իրենց մեջքայալ ընկերքը: Այդ մարդը մեր «Յայրիկն էր», մեծ Թումանյանը... Յայ ժողովրդի մեծագույն բանաստեղծը հազարավոր որբերի հետ կանգնած մի որբ պատանու մոտ: Դա լուսանկար չէր միայն: Դա մի էջ էր հայ ժողովրդի պատմությունից»** (ԹՃԻ, 856):

Ավելի սերտ էր գրողի եւ Թիֆլիսի որբանոցների կապը: Միայն 1916թ. Թիֆլիսում կար 9 մանկատուն, որոնք պատասպարում էին 743 երեխա: Երկու-երեք տարի անց թե՛

որբանոցների, թե՛ որբերի թիվը բազմապատկվեց՝ չնայած երեխաների մահացության տասնյակ հազարավոր դեպքերի: Պոետը հաճախ էր մասնակցում հատկապես Թիֆլիսի որբանոցներում ապաստանած երեխաների գրական երեկոներին, փորձում էր խրախուսել լավ սովորողներին խոստանալով, որ տասը օր շարունակ բարձր գնահատականներ ստացող կիյուրընկալվի իր տանը եւ կծանոթանա գորավար Անդրանիկի հետ: Այդ երջանիկ հաղթողների մեջ էր Ալիսա Կիրակոսյանի հայրը, ով Թումանյանի տանը ծանոթացավ գորավար Անդրանիկին:

1919թ. իր հոբելյանի առիթով ստացած 2000 ռուբլին հատկացնում է որբերին, նրանց **«Փարոս»** շաբաթաթերթին, որի էջերից **հաճախ որբերը գրողից օգնություն էին աղերսում.** **«Դարաչիչակի որբուհիներ»** ստորագրությամբ նամակը պարզապես գոյություն ունենալու աղերս էր. «Բուքը փոթորկում է 10-ն օրից ի վեր: Աշխարհից կտրված ենք առանց ապրուստի միջոցների... այսօր սովամահության են ենթարկում 4000 որբերին... ո՞ր եմ մեր տասնյակ լիազորները:

Ուք ամիս է կիսաքաղց ենք, բայց այսօր սովն է եկել մեր դուռն ու այս մեր վերջին կանչն է՝ օգնություն, օգնություն» («Փարոս» գրական-հասարակական շաբաթաթերթ, թիվ 1, 1919, մարտի 30):

Թումանյանին հայրիկ էին կանչում ոչ միայն նրա որդեգիրները: Այդ կոչում-պատվաբերող պահպանվեց շատ երկար՝ մինչեւ նրա կյանքի վերջը: «Լիսիցյան» գիմնազիայի առաջին դասարանի աշակերտներ Գրիգորը, Լեւոնը եւ Դանիելը 1919թ. փետրվարին շնորհավորում են բանաստեղծին. **«Սիրելի հայրիկ**

...երկար կյանք ենք մաղթում ձեզ...» (ԳԱԹ, ԹՖ N1514, (1688):

1920թ. փետրվարին Թումանյանը ընտրվեց **Յայ որբերի եւ գաղթականների օգնության հանձնաժողովի կոմիտեի նախագահ** («Слово», 1920, թիվ 48, փետրվարի 29): Խորհրդակցությունները հրավիրում էր իր տանը: Որբերին նվիրաբերված գումարի անդրազգիքը բնորոշում է **«բարոյական անցաթուրք ամեն մի հայի համար»** (Կոչի սեւագիրը պահվում է ԳԱԹ, ԿԸ Ֆ., 107/3): Ինքը անձամբ կամովին տուրք է վերցնում իր ընտանիքի անուսից ամսական որբերի

ու գաղթականների ֆոնդին վճարելով 300 ռուբլի: Նա ձգտում էր կամավոր ընդհանուր տուրքի հաստատման:

1920թ. Թումանյանը գրքերի հրատարակության իր իրավունքը վաճառելով, ստացած գումարից 10 000 ռուբլի հատկացրեց հայ որբերին, 10 000 ռ.՝ Վրաստանի Գորիի երկրաշարժից տուժածներին, 10 000 ռ. էլ՝ Ռուսաստանի սովյակներին («Աշխատավոր», Թիֆլիս, 1920, թիվ 55):

Բանաստեղծը գերմարդկային ճիգերով դիմացավ եղեռնի մղձավանջային տարիներին, երկու եղբայրների սպանության, որդեկորույս մորից այդ լուրը թաքցնելու, բոլոր զավակների կյանքը վտանգի տակ լինելու, անձնական եւ հայոց վշտին: Բազմիցս խախտեց եկեղեցու սահմանած օրենքները՝ որբանոց ընդունելով նաեւ ծնող ու հարազատներ ունեցող երեխաների, գումարներ տալով որբանոցից դուրս մանուկներին ու գաղթականներին՝ պատասպարեց նրանց նորակառույց վեհարանում ու Մայր տաճարում հակառակ կաթողիկոսի կարգադրության, շրջանցեց իր իսկ նախագահած ընկերության կանոնադրությունը: Իբրեւ օրինախախտ արժանացավ բազմաթիվ նկատողությունների, որոնք Զանիլիին, հենց այդ պահին Գեորգյան ճեմարանից հեռացնում էին ուսման վարձը չտալու, վտանգում էր դատեր կյանքը. չէ՞ որ էջմիածնում, որբերին խնամողներից մոտ 90-ը իրենց մահկանացուն կնքեցին վարակվելով որբերի ու գաղթականներից, մինչդեռ հայրը անհանգստանում էր, թե ինչու դուրսը օր առաջ չի հայտնվում էջմիածին-մահաստանում, առաջնորդվում էր միայն ու միայն խղճի օրենքներով եւ սահմանում էր նոր օրենք ու կարգ:

Թումանյանը ապրեց «որբի ու որբի» հայրենիքում, ամեն ինչ արեց որբաշխարհի, հայ գաղթականության տառապանքները փորցրելից թեթևացնելու համար՝ դառնալով անմայր մանուկների ամենահարազատ անձը՝ **«Ամենայն հայոց որբերի հայրիկը»:**

ՍՈՒՄԱՆՆԱ ՅՈՎՅԱՆՆԻՍՅԱՆ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր

ԿԻՆՈՑՈՒՑԱԴՐՈՒՄ

ՎԱՍԹԱՆԳ ԿԻԿԱՔԻԾԵՆ՝ «ՅԱՐ, ԱՐԻ՝ ԳՅՈՒՄՐԻ» ՖԻԼՄԻ ՇԵՐՈՍ

Մերօրյա լեզբները Վախթանգ (Բուբա) Կիկաքիծեի եւ Միեր (Ֆրունզիկ) Մկրտչյանի մտերմության օրինակով է վրաց եւ հայ սերունդն ընկալում բարեկամության չափանիշն ու դրա շարունակելիության գաղափարը: Դեռ այս իրողությունն էլ դրված է «Յար, արի՛ Գյումրի» գեղարվեստավերագրական ֆիլմի հիմքում: Կինոնկարի ռեժիսոր, մեր երկրում գործող «Ազորա Վրաստան» հասարակական կազմակերպության ղեկավար Կիկտորյա Մաքսուեան իր գործունեությամբ արդեն որբերող անգամ նպաստում է տարածաշրջանի մշակութային կապերի մերձեցմանը:

Նոր ֆիլմի ցուցադրությունը կայացավ ապրիլի 16-ին, Վրաստանի խորհրդարանի ազգային գրադարանի մեծ դահլիճում:

Կինոնկարը սկսվում է նրանով, որ Վախթանգ Կիկաքիծեն խնդրում է ֆիլմի հեղինակից մի հուշ բերել սիրելի ընկերոջ հայրենիքից: Այնուհետեւ գործողությունները Թբիլիսիից տեղափոխվում են Յայաստան Գյումրի: Կինոնկարի ստեղծողն առանձնահատուկ տեղ է տվել Գյումրու եւ Թբիլիսիի միջեւ կապին, մարդկային այն հարաբերություններին, որոնք հատկապես ցայտուն կերպով դրսևորվեցին Սպիտակի երկրաշարժի ժամանակ: Սակայն ֆիլմի ռեժիսորը՝ Կիկտորյա Մաքսուեան, կանգ չի առել այդ որբերական դեպքերի վրա: Նա Գյումրին ներկայացրել է որպես Յայաստանի հունորի

մայրաքաղաք՝ իր հանրահայտ Պոլոզ Մուկուչով: Կինոստեղծագործությունը պատմում է Ալեքսանդրապոլ-Գյումրու հիմնադրման, նրա մշակութային, կենցաղում տեղ գտած ավանդույթների մասին:

Ավարտին, Գյումրու Միեր Մկրտչյանի անվան թանգարանից բերված մեծ դերասանի լուսանկարը եւ նրա նամակը հանձնվում է Վախթանգ Կիկաքիծեին: Պարզվում է, որ Ֆրունզիկն իր մահվանից շատ առաջ նամակ է գրած լինում Վախթանգին: Եվ այժմ Կիկաքիծեն ստանում է հավատարիմ ընկերոջ գրությունը. «...Երբ տխրես, պարզապես նայիր ու ժպտա, քո՛ Ֆրունզ» (խոսքն իր լուսանկարի մասին է):

Ֆիլմի դրական նշանակության մասին խոսքով հանդես եկան Վրաստանի խորհրդարանի պատգամավոր, վրաց-հայկական բարեկամական խմբի ղեկավար Գիորգի Վուկին, Վրաստանում Յայաստանի դեսպանատան առաջին քարտուղար Արթուր Մարգարյանը:

Չավելենք, որ «Յար, արի՛ Գյումրի» կինոսպասարկման ցուցադրվել է արդեն Յայաստանում եւ Ռուսաստանում: Դերերում ընդգրկված են էմիլ Գալստյանը՝ Յայաստանից, Իրինա եւ Քսենյա Չերնյատևները՝ Ռուսաստանից, իսկ բեմադրող օպերատորը Գարիկ Աբելյանն է (Երեւան):

ԿԱՐԻՆԵ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

ՎԱՐԿԱՆԻՇ

ՄԱՍՈՒԼԻ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆԻՑ ՎՐԱՍԱԼԸ 60-ՐԴՆ Է, ԻՍԿ ՅԱՅԱՍՏԱՆԸ՝ 61-ՐԴԸ

«Լրագրողների առանց սահմանների» իրավապաշտպան կազմակերպությունը հրապարակել է «Մամուլի ազատության համաշխարհային ցուցիչ 2019»՝ զեկույցը, ըստ որի՝ Վրաստանը զբաղեցնում է 60-րդ հորիզոնականը, իսկ Յայաստանը՝ 61:

Փաստաթղթի Վրաստանին նվիրված բաժնում նաեւ անդրադարձ է կատարվել «Ռուսթալի-2»-ի հեռուստաընկերության դատական գործին եւ աղբբեջանից լրագրող Աֆգան Մուխթարիի առեւանգմանը:

Ինչպես նշվում է զեկույցում, թեւեւ լրատվամիջոցները բազմազան են, սակայն ընդհանուր միջավայրը շարունակում է բեւեռացված մնալ: Նշենք, որ վերոնշյալ զեկույցում Ադրբեջանը համարվանել է 166-րդ տեղում:

Չամաշխարհային վարկանիշի առաջատարներն են Նորվեգիան, Ֆինլանդիան, Շվեդիան, Նիդերլանդներն ու Դանիան:

Ամենավատ ցուցանիշն են գրանցել Թուրքմենստանը, Յուրտանի Կորեան, Էրիթրեան, Չինաստանը եւ Վիետնամը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԱՐՅԱԽ. Փաստեր, իրադարձություններ

«ՎՐԱՍՏԱՆԻ», ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԻ, ՊԱՆԱՐՄԵՆԻԱՆԻ ԵՎ ԿԱՎԿԱԶՊՐԵՍԻ ՆՅՈՒԹԵՐՈՎ

ԸՆԴՊԾՎԵՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ԱՄՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐԱՑՄԱՆ ԿԱՐԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ապրիլի 18-ին Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը հանդիպում ունեցավ, պաշտոնական այցով Երևանում գտնվող, ԱՄՆ կոնգրեսականների պատվիրակությանը, որի կազմում էին Ներկայացուցիչների պալատի ժողովրդավարական գործընկերության հանձնախմբի («House Democracy Partnership») համանախագահ Դեյվիդ Փրայսը (դեմոկրատ), ԺԳՀ համանախագահ կոնգրեսական Վերն Բուքանանը (հանրապետական), ԺԳՀ անդամ կոնգրեսականներ Դինա Թայթլերը (դեմոկրատ), Մայքլ Քոնալդսոնը (հանրապետական), Ջերի Քոնոլին (դեմոկրատ), Ադրիան Սմիթը (հանրապետական), Բարբարա Լին (դեմոկրատ) և Թերրի Սյուելը (դեմոկրատ):

Հանդիպմանը նշվեց, որ Հայաստանը կարելի է ԱՄՆ-ի հետ հարաբերությունների խորացումն ու զարգացումը: Նիկոլ Փաշինյանի խոսքով՝ Հայաստանը գտնվում է արմատական կարեւոր բարեփոխումների շրջանում և հաստատական առաջ է շարժվում

ժողովրդավարության զարգացման ուղիով, քայլեր է ձեռնարկում ժողովրդավարությունն ինստիտուցիոնալ և տնտեսապես հզորացնելու ուղղությամբ, և այդ գործընթացում ակնկալում է միջազգային գործընկերների, այդ թվում՝ ԱՄՆ աջակցությունը: ԱՄՆ կոնգրեսականները պատրաստակամություն հայտնեցին՝ իրենց աջակցությունը բերելու Հայաստանում ժողովրդավարության ամրապնդմանը, տնտեսական բարեփոխումների իրականացմանը և հայ-ամերիկյան բարեկամության հետագա խորացմանը: Այցի շրջանակներում ԱՄՆ կոնգրեսականները հանդիպումներ ունեցան նաև Հայաստանի նախագահ Արմեն Սարգսյանի, Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գարեգին Երկրորդի հետ, եղան Ծիծեռնակաբերդում, հարգանքի տուրք մատուցեցին Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակին:

ԱԳ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԵՐԱԿՈՊՄ ՀԱՆՎԻՊՈՒՄ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ

Ապրիլի 15-ին, Մոսկվայում, կայացավ Հայաստանի արտաքին գործերի նախարար Զոհրաբ Մնացականյանի, Ադրբեջանի ԱԳ նախարար Էլմար Մամեդյարովի և Ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարար Սերգեյ Լավրովի հանդիպումը: Հանդիպմանը նախորդել էր Հայաստանի և Ռուսաստանի ԱԳ նախարարների առանցնազրույցը:

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՅՄԱՄԲ ԸՆԴՈՒՆՎԵՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾԸ

Ապրիլի 18-ին Հայաստանի Ազգային ժողովը առաջին ընթերցմամբ կողմ քվեարկեց՝ «Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին օրենքի նախագծի և կից ներկայացված նախագծերի փաթեթի օգտին: Նախագիծն առաջին ընթերցմամբ ընդունվեց՝ 71 կողմ և 40 դեմ ձայներով: Այն Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացրեց Հայաստանի արդարադատության նախարար Արտակ Ջեյնալյանը:

Նախագծերի փաթեթով առաջարկվում է կրճատել նախարարությունների թիվը՝ սահմանելով 12 նախարարություն: Մասնավորապես առաջարկվում է միաձուլել մշակույթի, սպորտի և երիտասարդության հարցերի, կրթության և գիտության նախարարությունները՝ ստեղծելով Կրթության, գիտության, մշակույթի, սպորտի նախարարություն, գյուղատնտեսության նախարարությունն ու տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարությունը՝ ստեղծելով էկոնոմիկայի նախարարություն, Էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարությունն ու տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարությունը՝ ստեղծելով Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն, որին կփոխանցվեն նաև Տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարությունը կողմից իրականացվող տրանսպորտի, այդ թվում՝ ճանապարհների ոլորտին առնչվող բոլոր լիազորությունները: Փաթեթով առաջարկվում է նաև Տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարությունը վերանվանել՝ Բարձր տեխնոլոգիաների արդյունաբերության նախարարություն: Նախատեսվում է նախարարության լիազորությունների ցանկում ավելացնել նաև թվայնացման գործընթացների և ռազմարդյունաբերության

հետ կապված լիազորություններ: Առաջարկվում է նաև Սփյուռքի նախարարությունը միավորել վարչապետի աշխատակազմին՝ ստեղծելով Սփյուռքի գործերով զբաղվող հանձնակատարի ինստիտուտ: Նախարարությունների միաձուլումից հետո, մի քանի ամսվա ընթացքում, նախատեսվում է օպտիմալացնել կրկնվող, աջակցող ստորաբաժանումների գործառնությունները: Եվ արդյունքում կրկնվող, աջակցող ստորաբաժանումների քանակը կկրճատվի, որի թվային ցուցանիշը գնահատվում է մի քանի հարյուր աշխատող:

ԿԱՆԱՆՅՑ ԶԵՌՆԵՐԵՅՆԵՐԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Երևանում, ապրիլի 24-28-ը, կանցկացվի «Կին ձեռներեցների համաշխարհային ասոցիացիայի» միջազգային համաժողովը:

Հայաստանը առաջին անգամ է հյուրընկալում այս համաժողովը, որի այս անգամվա թեման շրջակա միջավայրն է: Այն ներառում է մի շարք թեմաներ՝ բնապահպանական տեսանկյունից պատասխանատու բիզնես, պատասխանատու հանքարդյունաբերություն, այլընտրանքային էներգիա, սոցիալական ձեռներեցություն: Համաժողովին մասնակցելու համար կին ձեռներեցներ են ժամանելու 25 երկրից: Համաժողովի շրջանակում

Հայաստան ժամանող կին ձեռներեցները հնարավորություն են ունենալու՝ ծանոթանալու մեր երկրի տնտեսական, զբոսաշրջային հնարավորություններին, մշակույթին: Համաժողովի շրջանակում ցուցահանդես է նախատեսված, որտեղ կին ձեռներեցներն իրենց արտադրությունը, աշխատանքը, ծրագրերը կներկայացնեն: Կլինեն նաև դեմ առ դեմ հանդիպումներ միջազգային գործընկերների հետ: Այսինքն, հարթակը ձեռավորված է, մնում է գործարարներն աշխատեն, նոր ոլորտներ գտնեն, կապեր ձեռավորեն: Համաժողովի շրջանակում նախատեսված ցուցահանդեսում լինելու է նաև վաճառք: Մուտքն ազատ է, ցանկացողները կարող են այցելել:

ՀԱՅ ԵՎ ՕՏԱՐԱԶԳԻ ԳԵՐԱՍԱՆՆԵՐԸ՝ ՄԵՎ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ԵՐԱՄԱԿՆԵՐՈՒՄ

Հայաստանի թատերական գործիչների միությունը, Եվրամիության հայաստանյան պատվիրակության հետ համատեղ, իրականացրեց Շեքսպիրի «Միջամառային գիշերվա երազ» պիեսի մոտիվներով ստեղծված, «Կոմեդիա Պիռամի և Ֆիսթայի մասին» միջազգային թատերական նախագիծը:

Այն մեկ ներկայացման մեջ միավորեց Եվրամիության անդամ մի քանի երկրի և հայ դերասանների, որոնցից յուրաքանչյուրը հանդես եկավ իր լեզվով: Բեմադրության առաջնախաղը տեղի ունեցավ ապրիլի 17-ին, Յ.Պարոնյանի անվան կոմեդիայի պետական թատրոնում:

«Սա շատ հետաքրքիր էքսպերիմենտ է, բացի այն, որ նոր կապեր ստեղծեց, իր համեստ դերակատարումն ունեցավ Եվրոպայի հետ մշակութային հարաբերությունների կամրջման համար, նաև աննախադեպ դարձավ ստեղծագործական առումով»,- նշեց պիեսի բեմական տարերակի և բեմադրության հեղինակ Հակոբ Ղազանչյանը: Նա ընդգծեց, որ ութ երկրից ժամանել են դերասաններ, որոնցից յուրաքանչյուրը խաղում է իր լեզվով, բայց բոլորին միավորում է թատերական լեզուն: Հայաստանում ԵՄ պատվիրակության

ՀԻՆ ԱՆՁՆԱԳՐԵՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԵՐԿԱՐԱՅՈՒՄ

Հայաստանի կառավարությունը Ազգային ժողով է ներկայացրել օրենքի նախագիծ, որով առաջարկվում է Հայաստանի քաղաքացիների հին անչնագրերի գործողության մեջ մնալու ժամկետը 2019թ. փոխարեն սահմանել 2021թ.: Դա պայմանավորված է նրանով, որ 2017թ. հունվարի 1-ին ավարտվել է լեհական PWPW ընկերության հետ պետության կնքած պայմանագրի գործողության ժամկետը: Այս պայմանագրով ընկերությունը Հայաստանին էր մատակարարում նույնականացման քարտերի և կենսաչափական անչնագրերի բլանկներ, ինչպես նաև՝ Հայաստանում շահագործման է հանչնել կենսաչափական անչնագրերի համակարգը: Պայմանագրի գործողության ժամկետը լրացել է սակայն նոր մատակարարի հետ նոր պայմանագիր չի կնքվել: Գնման ընթացակարգի, ինչպես նաև՝ նոր համակարգի ներդրման և շահագործման համար պահանջվելու է տեսական ժամանակահատված՝ մինչև 2 տարի ժամկետ: Ուստի, կառավարությունն առաջարկում է հին անչնագրերի գործողության մեջ մնալու ժամկետը 2019թ. փոխարեն սահմանել 2021թ.:

ՏԵՂԱՎԵՐՈՒՄ ԵՆ ՀԱՎԱԿԱՐԿՄԱՆ ՀՐԹՈՒՅԻՆ ԿԱՅԱՆՁՆԵՐ

Հայաստանում կա 500-ից ավելի հակակարկության և Ռուսաստանի Դաշնությանից գնված 100 հրթիռային կայանք: Հայաստանի արտակարգ իրավիճակների նախարար Ֆելիքս Ցոլակյանի խոսքով՝ առաջարկություն է եղել այլ երկրից գնել հրթիռներ, սակայն այդ գործընթացը կանգնեցվել է քանի որ դրանք կարելի է կրակել այն ժամանակ, երբ երկիրն ազատ է: «Արմավիրը կարկուտից ամենաշատ արտաձև մարզն է՝ գրեթե 50 տրուկոսը բաժին է հասնում հենց այդ հարվածին: Արտակարգ գործում է Արմավիրի մարզում, այդ գոտում, չի կարելի կրակել, օդանավերի ուղղությունները նույնպես Արմավիրի մարզի տարածքով են անցնում, օդում դրանց առկայության դեպքում ես չի կարելի կրակել»,- նշեց Ցոլակյանը: Նրա խոսքով պետք է ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել գյուղատնտեսության ապահովագրությանը կարկուտներից պաշտպանող ցանցերի օգտագործմանը:

ՍԵՎԱՆԱ ԼՅԻ ՄԱԿԱՐԱՊՈՒՅ ԻՅԵՒ Է

2019 թվականի ապրիլի 15-ի դրությամբ՝ Սեւանա լիճը ծովի մակարդակից գտնվել է 1900 մետր 49 սանտիմետր բարձրության վրա, ինչը դեռևս 9 սանտիմետրով ցածր է մնում նախորդ տարվա ապրիլի 15-ին գրանցված միջից: Ապրիլի առաջին տասնհինգ օրերի ընթացքում Արփա-Սեւան թունելային ջրատարով Սեւանա լիճ է տեղափոխվել 17 միլիոն 888 հազար խորանարդ մետր ջուր: Օրական միջին թողունակությունը կազմել է 1 միլիոն 493 հազար խորանարդ մետր: Սեւանա լիճ թափվող գետերում դիտվել է փոփոխական ռեժիմ:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ

ԱՊՐԻԼ

21.04.2019. Սուրբ Հարություն տոն

Հիսուս Քրիստոսի հրաշափառ Հարության տոնը կոչվում է նաև Ջատիկ, որը նշանակում է գատում, բաժանում, հեռացում մեղքերից և վերադարձ առ Աստված: Ջատիկը թե՛ Հին և թե՛ Նոր Կտակարաններում համարվում է 5 տաղավար տոներից մեկը:

27.04.2019. Սուրբ Հովհաննես Սկրտչի գլխատման հիշատակության օր

28.04.2019. Կրկնազատիկ (Նոր կիրակի)

ՇԱՂԿԱԳԱՐՈՒԻ ՏՈՆԸ ՎԻՐԱՆՅՈՅ ԹԵՄՈՒՄ

2019 թվականի ապրիլի 14-ին Հայ Առաքելական Եկեղեցին նշեց Շաղկագարոջ՝ Հիսուս Քրիստոսի հաղթական մուտքը Երուսաղեմ: Հայ Առաքելական Ուղղափառ Սուրբ Եկեղեցու Վիրահայոց թեմի գործող եկեղեցիներում, տոնի կապակցությամբ, մատուցվեց Սուրբ և Ամնահ պատարագ:

Շաղկագարոյի նախօրեին՝ շաբաթ օրը, եկեղեցիներում կատարվեց Շաղկագարոյի նախատոնակ, բացվեցին խորանի վարագույրները:

Շաղկագարոյի տոնը՝ Սուրբ պատարագով և մանուկների օրհնությանը, նշվեցին Թբիլիսիի Սուրբ Գեորգ առաջնորդանիստ, Սուրբ Էջմիածին, Բաթումիի «Սուրբ Փրկիչ», Ախալցխի «Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ», Ախալքալաքի «Սուրբ Խաչ», Նինոծմինդայի «Սուրբ Սարգիս» եկեղեցիներում, Ռուսթավի «Սուրբ Գրիգոր Նաբեկացի» կենտրոնում: Թեմի հո-

գետր հովիվները այցելեցին հայաբնակ գյուղեր և տեղերում կատարեցին անդաստան, օրհնեցին օրվա խորհրդանիշ ձիթեմու և արմավեմու ճյուղերը, մանուկներին ու դպրոցականներին:

ՀԱՄԱՅՆՔ

ԽՈՍՎԵՑ ԾՐԱԳՐՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ապրիլի 17-ին, Վիրահայոց թեմի «Հովհաննես Թումանյանի տուն» գիտամշակութային կենտրոնում, կայացավ թբիլիսահայ հասարակայնության ներկայացուցիչների ժողովը: Ժողովին ներկա էր ևս ելույթ ունեցավ Վրաստանում Հայաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Ռուբեն Սարգյանը:

Ժողովի սկզբում Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Տեր Վազգեն Եպիսկոպոս Միրզախանյանը խոսեց Թբիլիսիում այս օրերին նախատեսվող միջոցառումների՝ Կոմիտաս վարդապետի 150-ամյա հորեյանի, ապ-

րիլի 24-ին Հայոց ցեղասպանության Սուրբ նահատակների հիշատակի արարողությունների, Սայաթնույան Վարդատոնի մասին:

Ժողովում թեմակալ առաջնորդը հայտարարեց առաքելու-

թյունը Վիրահայոց թեմում ավարտելու և հոգեւոր ծառայությունը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում շարունակելու մասին:

Ժողովին, «Վրաստանի հայ գիտամշակութային կենտրոնի» նախագահ, բանասիրական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր Էմմա Ախոյանին փոխանցվեց Հայաստանի «Հյուսիսային» համալսարանի կողմից տրված «Հովհաննես Թումանյան-150» հուշամեդալը:

ՇԱՆՏԱՄԱՐՏ

ԼԱՇԱ ՏԱԼԱԽԱԶԵԻ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՌԵԿՈՐԴԸ

Բաթումիում եզրագիծը հատեց ծանրամարտի Եվրոպայի առաջնությունը: Մրցաշարում վրաց մարզիկներն իրենց ակտիվում գրանցեցին 3 ոսկե, 2 արծաթե և 3 բրոնզե մեդալներ:

Կրկին աչքի ընկավ վրաց ծանրորդ Լաշա Տալախաձեն, ով իր օլիմպիական խաղերի, աշխարհի և Եվրոպայի չեմպիոնի, համաշխարհային ռեկորդակրի ցանկը հարստացրեց մայրցամաքի ու ժողովրդի ևս մեկ կոչմամբ և նոր ռեկորդով: Գերծանր քաշային կարգում Լաշա Տալախաձեն, պոկման վարժությունում, սահմանեց աշխարհի ռեկորդ: Նա ուժեղագույնն էր այդ քաշում: Արծաթե մեդալակիրներ դարձան Իրակլի Թումանիձեն (գերծանր քաշային կարգ, պոկում և երկամարտ), բրոնզե մեդալ նվաճեցին Իրակլի Զիսեի-

ծեն (պոկում), Իրակլի Թուրմանյան (հրում): Հայաստանի թիմը իր ակտիվում գրանցեց 3-ական ոսկե, արծաթե և բրոնզե մեդալներ: Մայրցամաքի չեմպիոնի կոչումը նվաճեց Սիմոն Մարտիրոսյանը, արծաթե մեդալակիրներ դարձան Սամվել Գասպարյանը, Ռուբեն Ալեքսանյանը, բրոնզե մեդալներ նվաճեցին Գոր Սիմասյանն ու Ռուբեն Ալեքսանյանը:

Calendar grid for April 2019 with dates 1 through 30.

Խ Ա Չ Բ Ա Ռ

Նվիրվում է Հայոց ցեղասպանության 104-րդ տարելիցին

ՀՈՐԻՉՈՆԱԿԱՆ. 1.«Նեմեսիս» խմբի անդամ, վրիժառու, սպանել է Թալեթ փաշային: 5.Քաղաք Կիլիկիայում, որի բնակչությունը ենթարկվել է տեղահանության և կոտորածի: 9.Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչած եվրոպական պետության մայրաքաղաք: 10.Գավառ Կարսի մարզում, որի հայ բնակչությունը տեղահանվել է ենթարկվել է բռնության: 11.«Նեմեսիս» խմբի պատասխանատու ղեկավար: 12.Ռուսական սրբապատկեր: 15.Ամերիկահայ բարերար, Հայաստանի ազգային հերոս: 16.Հայ նկարիչ, ծնվել է Ջաջուռ գյուղում: 20.Ցեղասպանությունը ճանաչած ամերիկյան պետություն: 21.Թանկարժեք քար: 22.Հայ նշանավոր պատմաբան ու գրականագետ: 23.Քաղաք, որի բնակչությունը գնաց ինքնապաշտպանության և փրկվեց կոտորածից: 25.Ծովային անողնաշարավոր կենդանի: 26.Էլեկտրական հոսանքի համար օգտագործվող հատուկ լար: 28.Արաքս գետի անվանումներից: 29.Վրիժառու, ահաբեկման է ենթարկել ցեղասպանության կազմակերպիչներ Վաքիրին և Ջեմալ Ասմին: 31.Ֆրանսիական գործ: 34.«Ակոս» թերթի նահատակված խմբագիր: 35.Քաղաք համանուն վիլայեթում, որի հայ բնակչությունը տեղահանվել է ենթարկվել է կոտորածի: 37.Հայաստանի եղանակային տեսության հաղորդավարուհի: 38.Չուկ Սեւանա լճում: 39.Մաշտոցի գինվորներից: 41.Համեմունք: 42.Դետալ (հայերեն): 43.Արեւմտահայերենով՝ այստեղ: 44.Վրաստանում ծնված հայ նշանավոր բանաստեղծ: 46.Լեռ Միջերկրական ծովի ափին, որի շրջակա 7 գյուղերի հայ բնակչությունը կազմակերպեց ինքնապաշտպանություն: 47.Գավառ Խարբերդի նահանգում, որի հայ բնակչությունը տեղահանվել է ենթարկվել է կոտորածի: 48.Սովեր: 49.Սպորտով զբաղվող մարդ: 50.Աթոռանիստ քաղաք Կիլիկիայում: ՌՊԳՆԱՅԱՅԱՑ. 1.Ֆիդայի, ստեղծել է «Մորիկ» 60

ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՄԱՐԻ ԽԱՉԲԱՌԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՀՈՐԻՉՈՆԱԿԱՆ. 1.Ազդարար: 5.Խիկար: 9.Որ: 10.Ծիմանդալի: 13.Բոր: 14.Արամ: 15.Ազգ: 17.Տենոր: 18.Նետ: 19.Սատանա: 20.Հյուր: 22.Լոր: 26.Դրամ: 27.Սոմա: 28.Աստանա: 30.Շապուհ: 31.Գլածոր: 32.Ուտ: 33.Տկլոր: 34.Աքար: 36.Լորի: 39.Սմբատ: 41.Աթար: 43.Ուրբաթ: 44.Աթոնելի: 47.Ամոթ: 50.Բեկ: 51.Սառա: 52.Նախ: 53.Լա: 54.Շերամ:

Advertisement for VRASTAN press house, including contact information and address in Tbilisi, Georgia.